

DEMOGRAFICKÉ ZMĚNY SENIORSKÉ POPULACE

Michaela Němečková

Rada vlády pro seniory a stárnutí populace, 9. 5. 2024

Úvod

- **senior v demografické statistice** – osoba ve věku 65 a více let; k 31. 12. 2022 = osoby ročníku 1957 a staršího – 2,208 mil. osob (*data k 31. 12. 2023 budou zveřejněna 17. 5. 2024*)
- osoby pobírající starobní důchod (dle ČSSZ; 2,371 mil. v 12/2023)
- demografická statistika vychází z výsledků sčítání lidu a navazující demografické bilance obyvatel Česka (založené na zjištěných počtech narozených, zemřelých, přistěhovalých a vystěhovalých)
- obyvatel Česka = osoba bez ohledu na státní občanství, která má v Česku trvalé bydliště, resp. v případě občana třetí země povolení k dlouhodobému pobytu, či u občanů EU přechodný pobyt, příp. osoba s vízem k pobytu nad 90 dnů, či přiznaným azylem; od roku 2022 také osoba s udělenou dočasnou ochranou

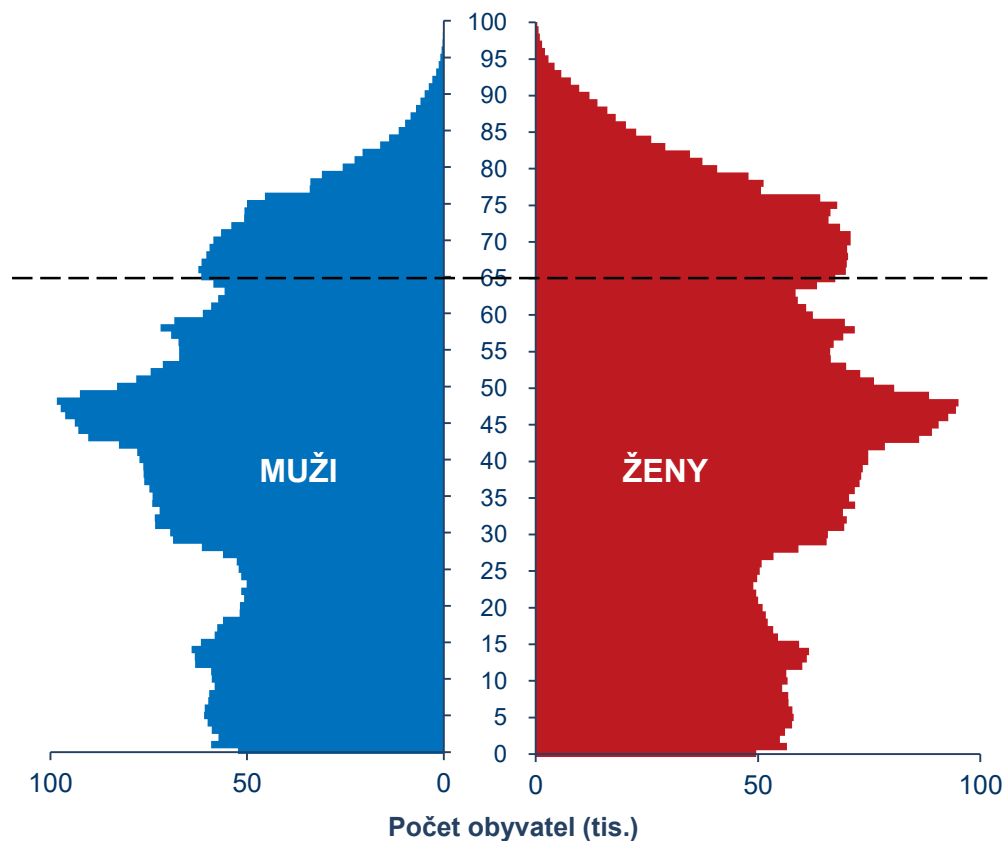
Úvod

- očekávaný budoucí vývoj populace (zde prezentovaný) vychází ze **střední varianty projekce obyvatelstva České republiky 2023–2100**, vydané ČSÚ v listopadu 2023
- počátkem projekce je reálný stav obyvatel k 1. 1. 2023 (resp. koncový stav roku 2022)
- projekce předpokládá:
  - neměnnou úroveň plodnosti (1,5 dítěte na jednu ženu)
  - rostoucí střední délku života (pokles v době covidu-19 jen dočasný) danou dalším snižováním úmrtnosti, zejména u nejstarších
  - návrat (odchod z ČR) 60 % osob s dočasnou ochranou
  - přírůstky obyvatel zahraniční migrací (u seniorů ale nepatrné)

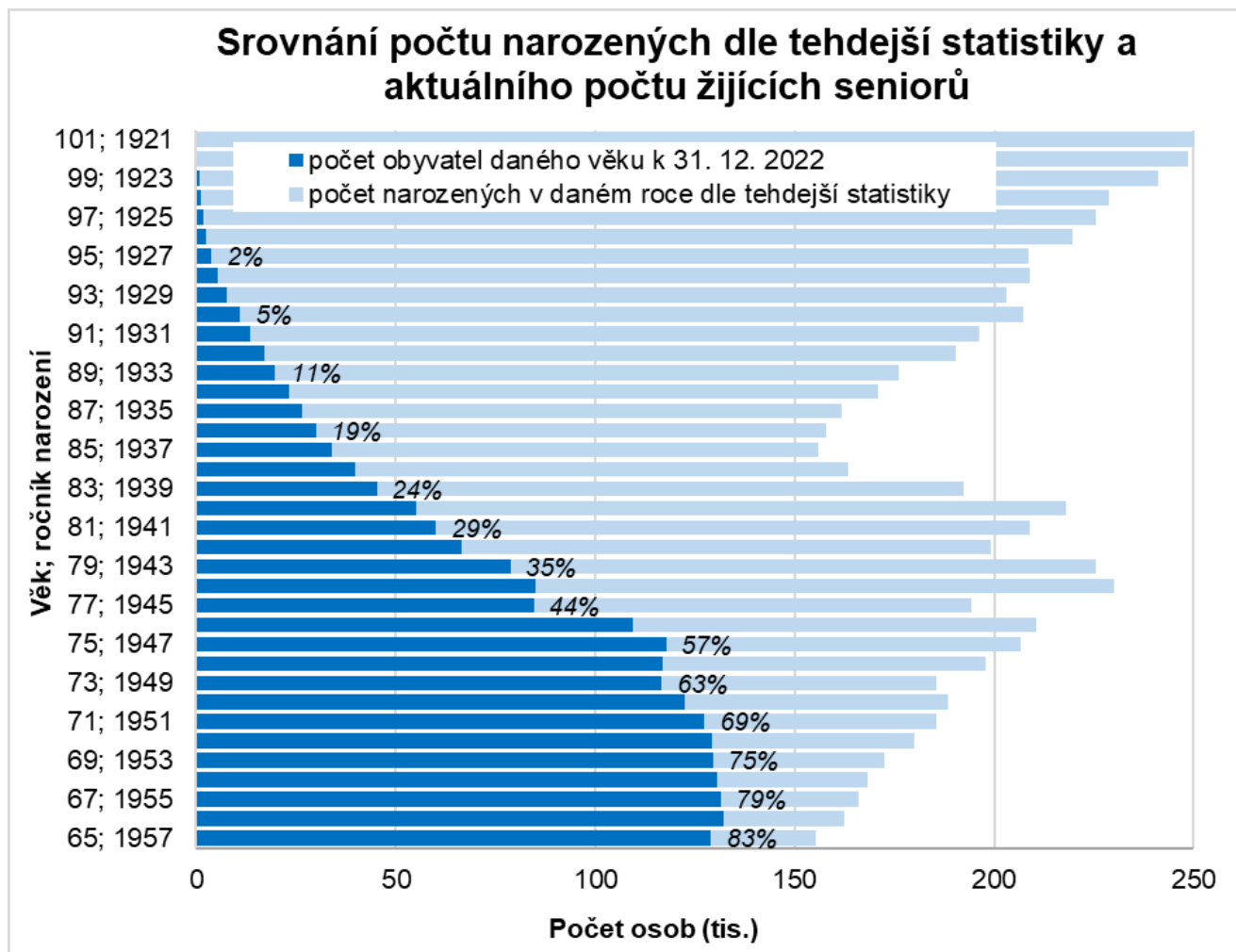
Mění se počet seniorů

- Na čem záleží velikost seniorské populace?
  - Početnost ročníku(ů) narozených
  - Úmrtnost
  - Migrace

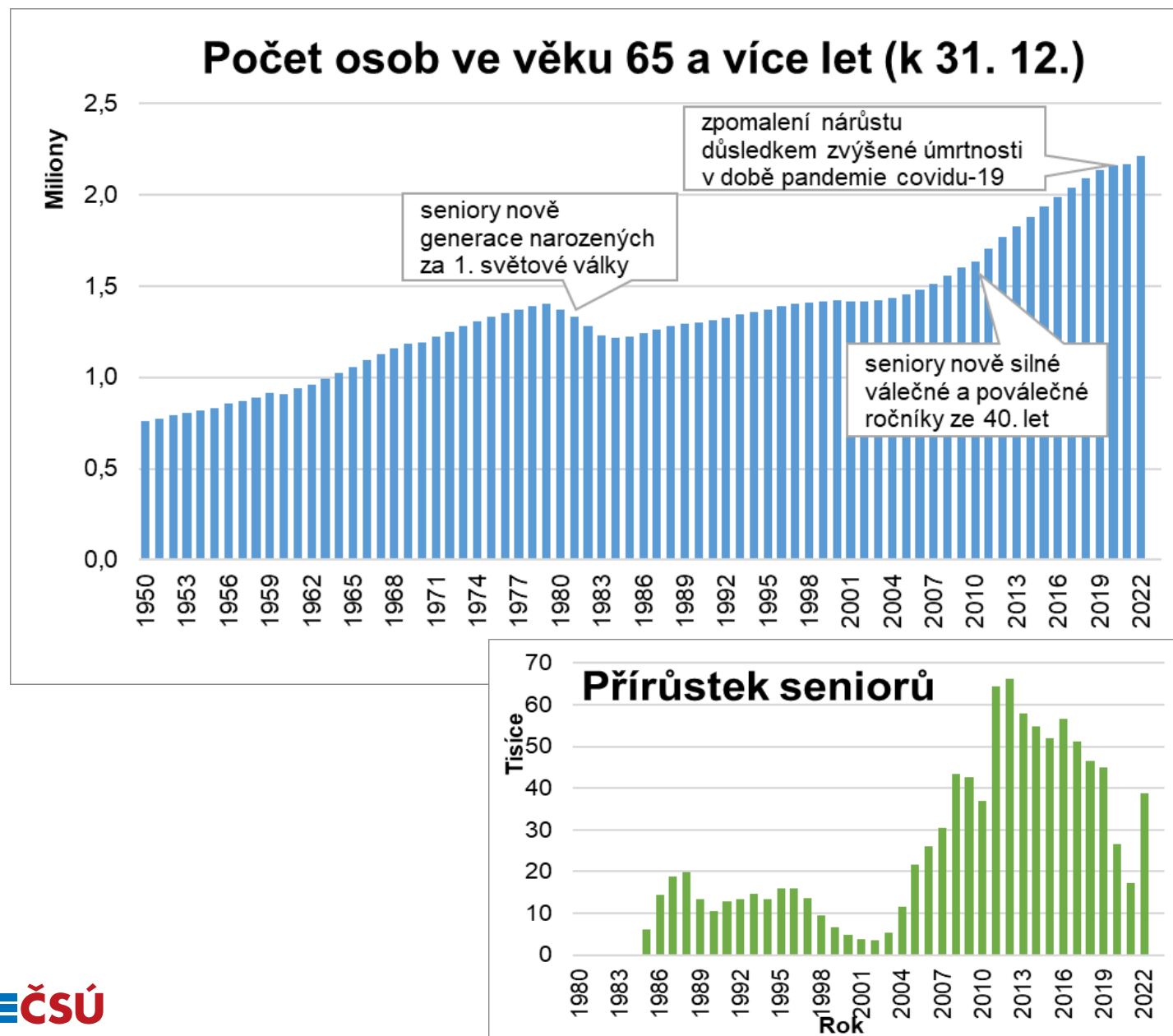
Složení obyvatel podle pohlaví a jednotek věku k 31. 12. 2022

Seniorského věku se dožije valná většina osob

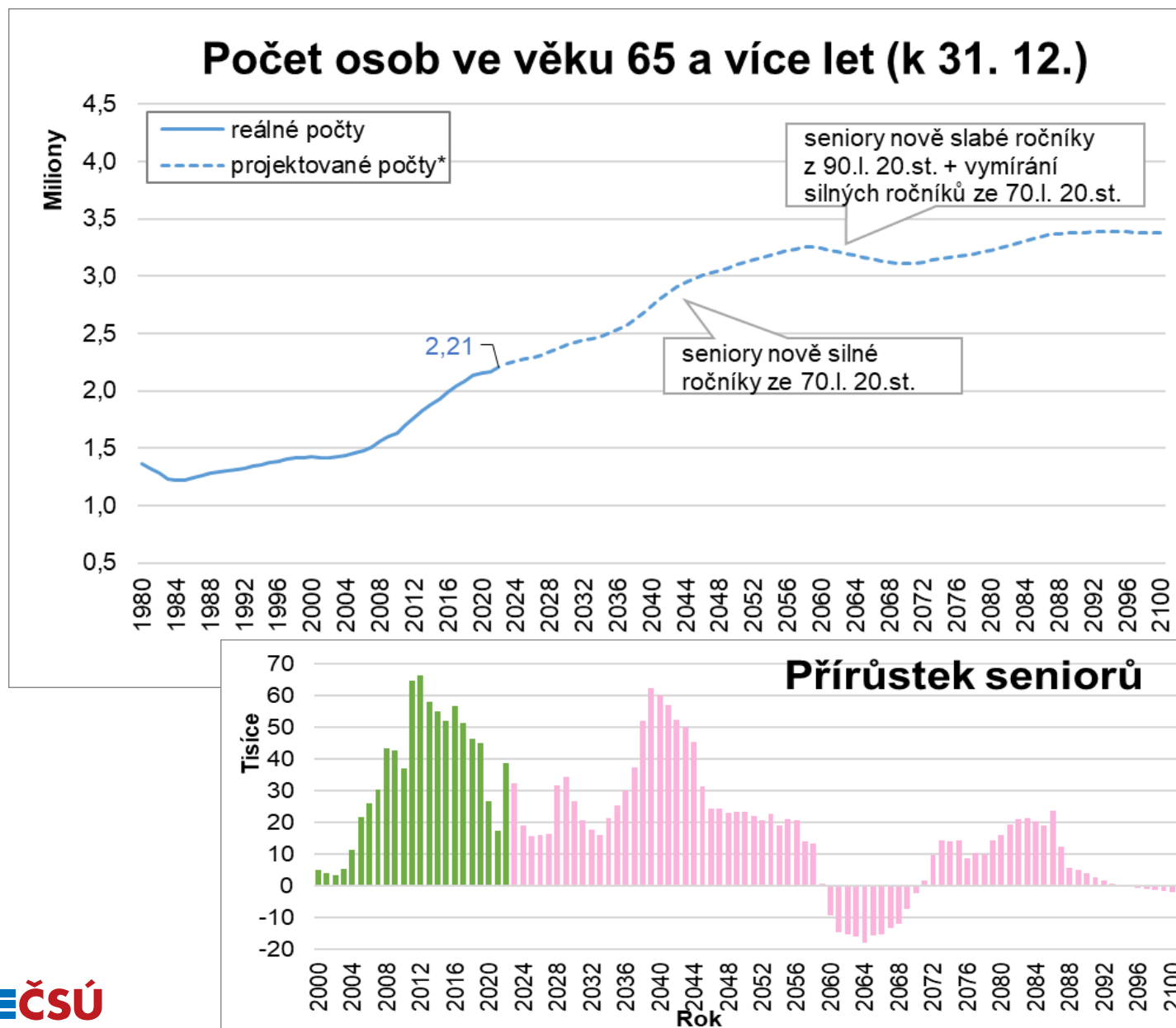
Dlouhodobý vývoj počtu seniorů

- nepřetržitý nárůst počtu seniorů od poloviny 80. let 20. st.
- horší úmrtností (oproti roku 2019) v letech 2020–2021 (pandemie covidu-19) Česko „přišlo navíc“ o cca 35 tis. seniorů
- přírůstek seniorů v roce 2022 podpořila migrace z Ukrajiny (přírůstek stěhováním 10,5 tis., ale obvykle nízké stovky)

Předpokládaný vývoj počtu seniorů

* podle střední varianty Projekce obyvatelstva (ČSÚ 2023)

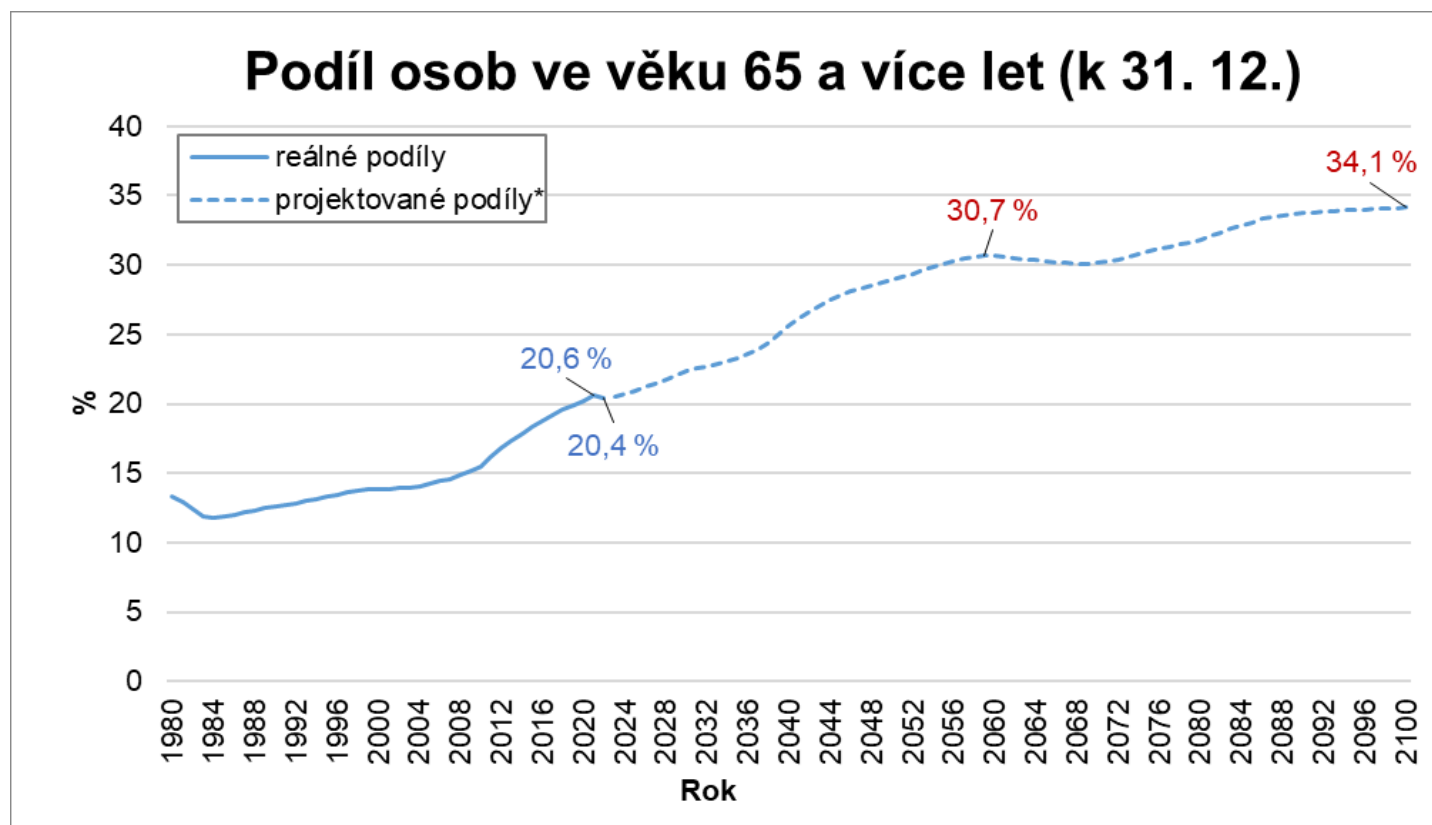

- trend rostoucího počtu seniorů nepřetržitý až do konce 50. let tohoto století (3,25 mil. roku 2059)
- v nejbližších letech krátkodobě mírnější přírůstky – slabší ročníky z přelomu 50./60. let 20. stol. + odchod uprchlíků
- zrychlení přírůstku seniorů na přelomu 30./40. let 21. stol.

Předpokládaný vývoj podílu seniorů v populaci ČR

* podle střední varianty Projekce obyvatelstva (ČSÚ 2023)

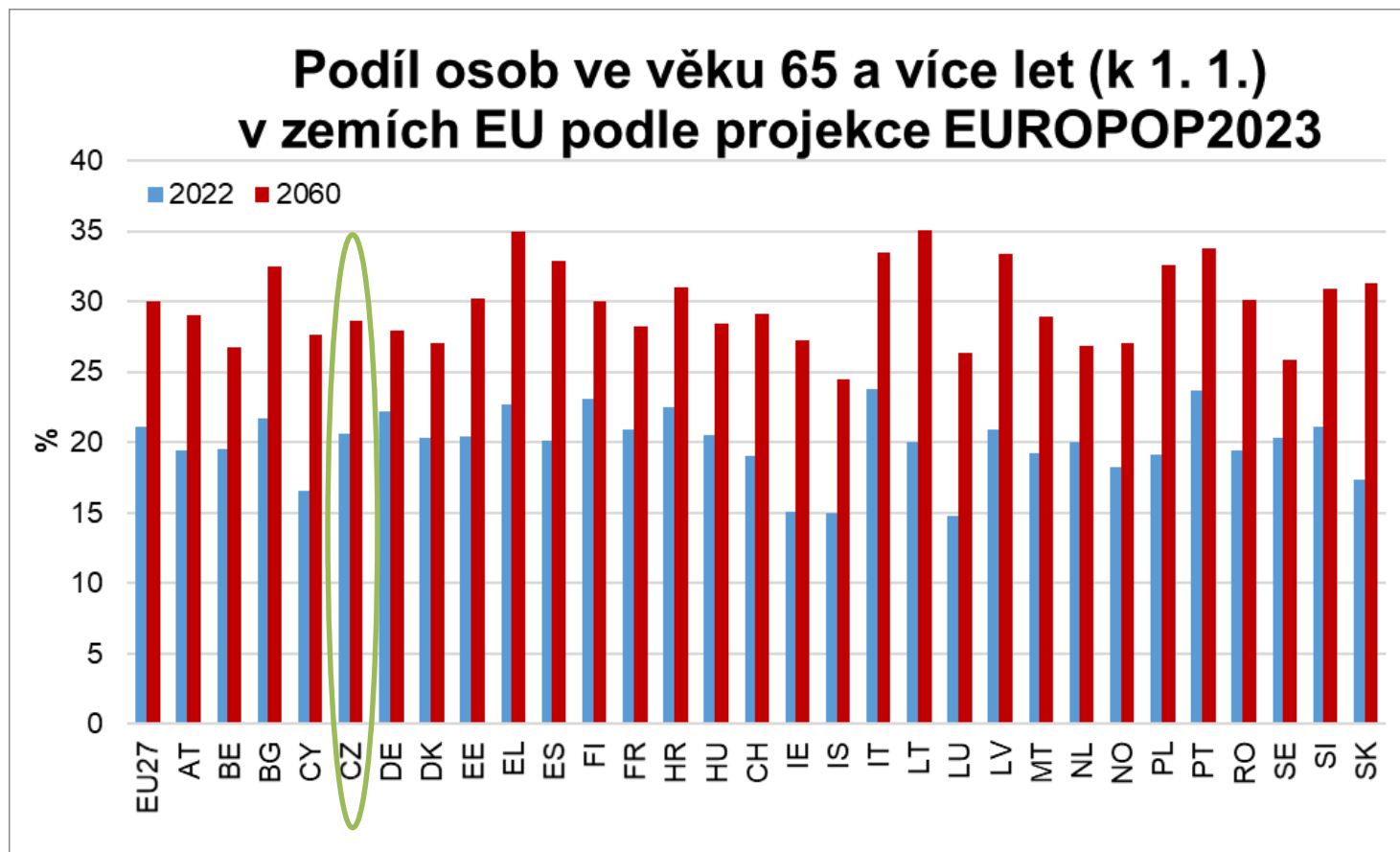
- podíl seniorů ve věku 65+ let jedním ze základních ukazatelů stárnutí populace

- z aktuálních 20 % do poloviny století nárůst podílu seniorů na bezmála 30 %
- přerušení trendu rostoucího podílu seniorů v populaci očekáváno až na počátku 60. let tohoto století

Podíl seniorů bude růst ve všech zemích EU

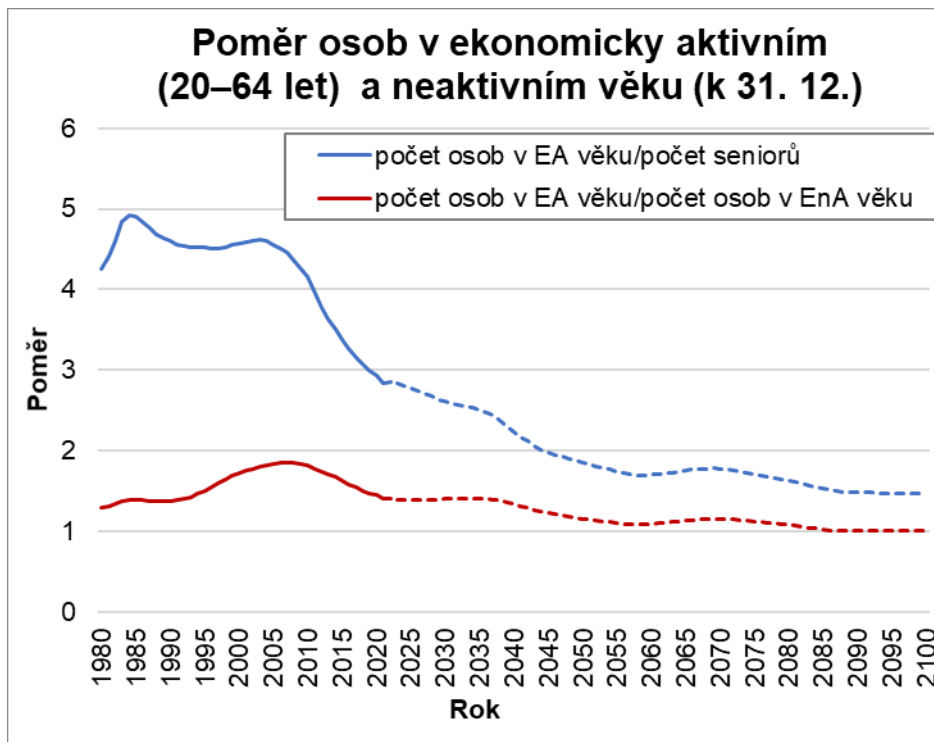
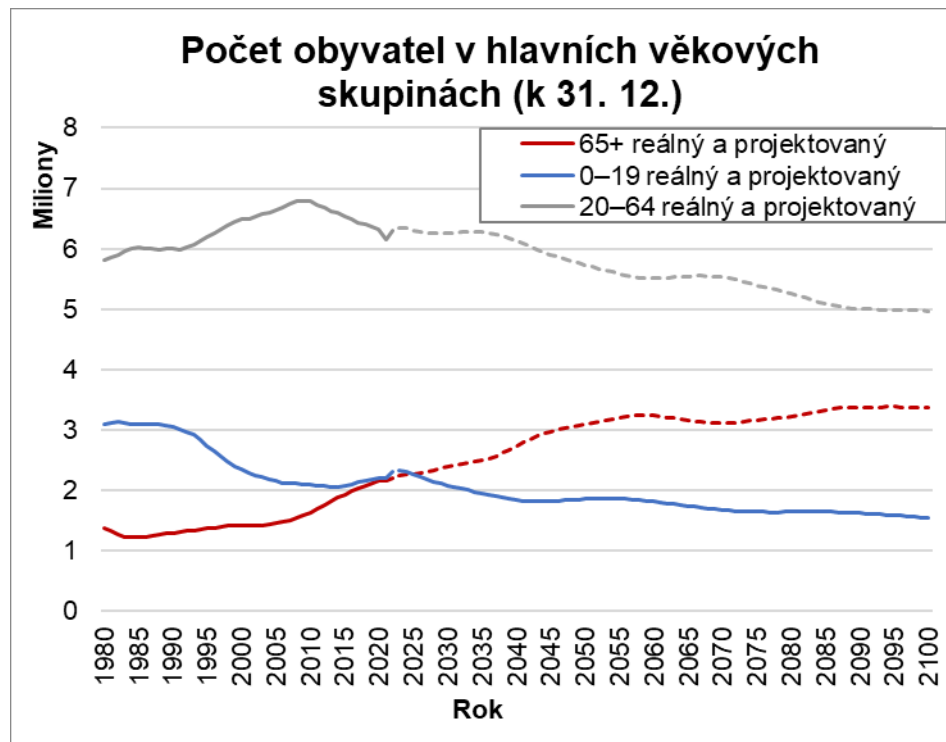

- podíl seniorů v EU aktuálně 21 %
- nejvyšší 24% v Itálii a Portugalsku
- nejnižší 15% v Lucembursku a Irsku

Podle projekce EUROPOP2023 podíl seniorů v EU do roku 2060 vzroste na 30 %, resp. bude se v zemích EU pohybovat v rozmezí 24–35 %.

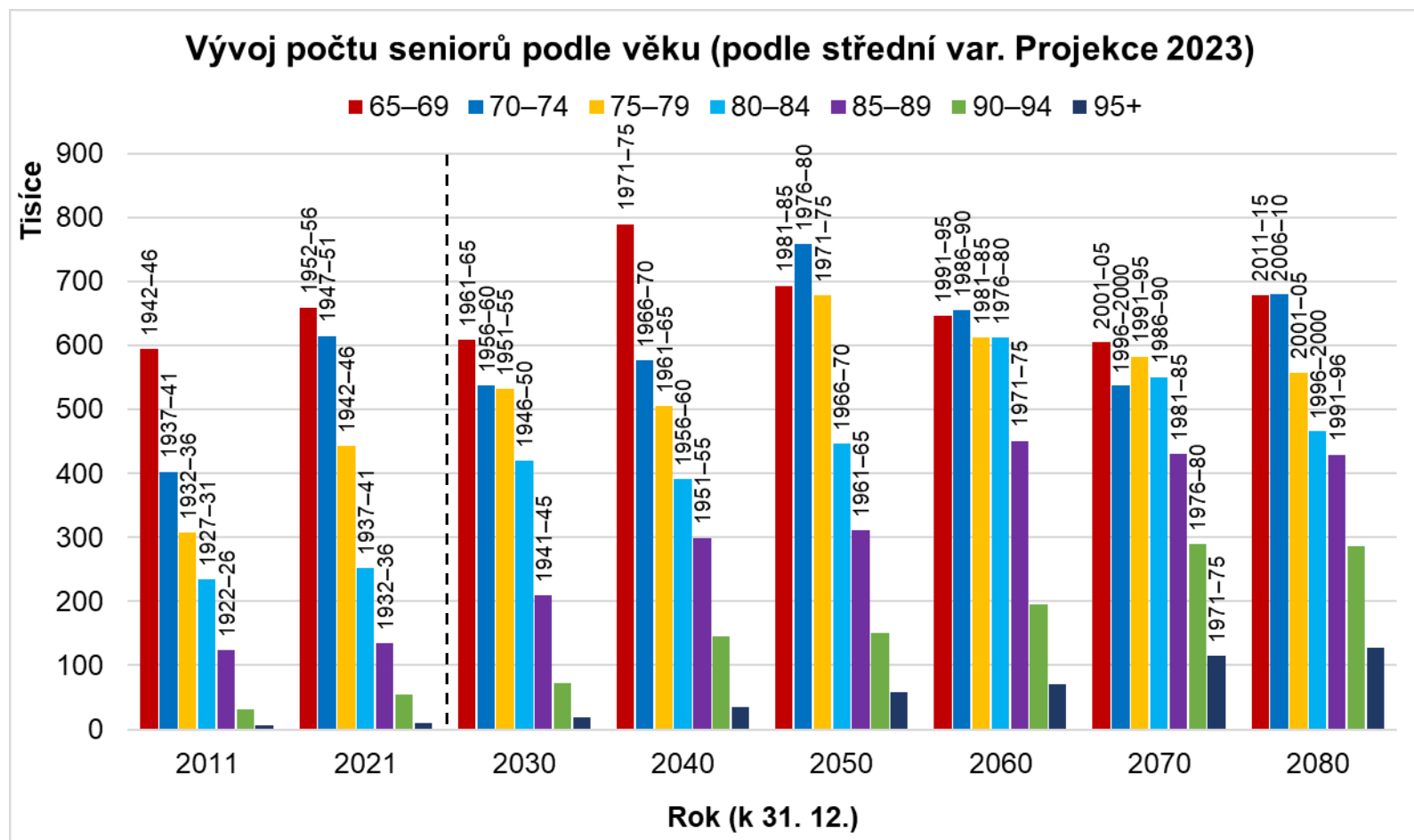
Předpokládaný vývoj věkových složek populace

* podle střední varianty Projekce obyvatelstva (ČSÚ 2023)

- počet obyvatel ve věku 20–64 let – dlouhodobě klesající trend, nejvýraznější od konce 30. let do konce 50. let; snížení podílu v populaci z aktuálních 58 na 52 %
- poměr počtu osob v ekonomicky aktivním věku a seniorů – další pokles
- v horizontu projekce potenciální sblížení počtu osob v ekonomicky aktivním/neaktivním věku

Věkové složení seniorské populace se bude měnit, výrazně přibude starších seniorů

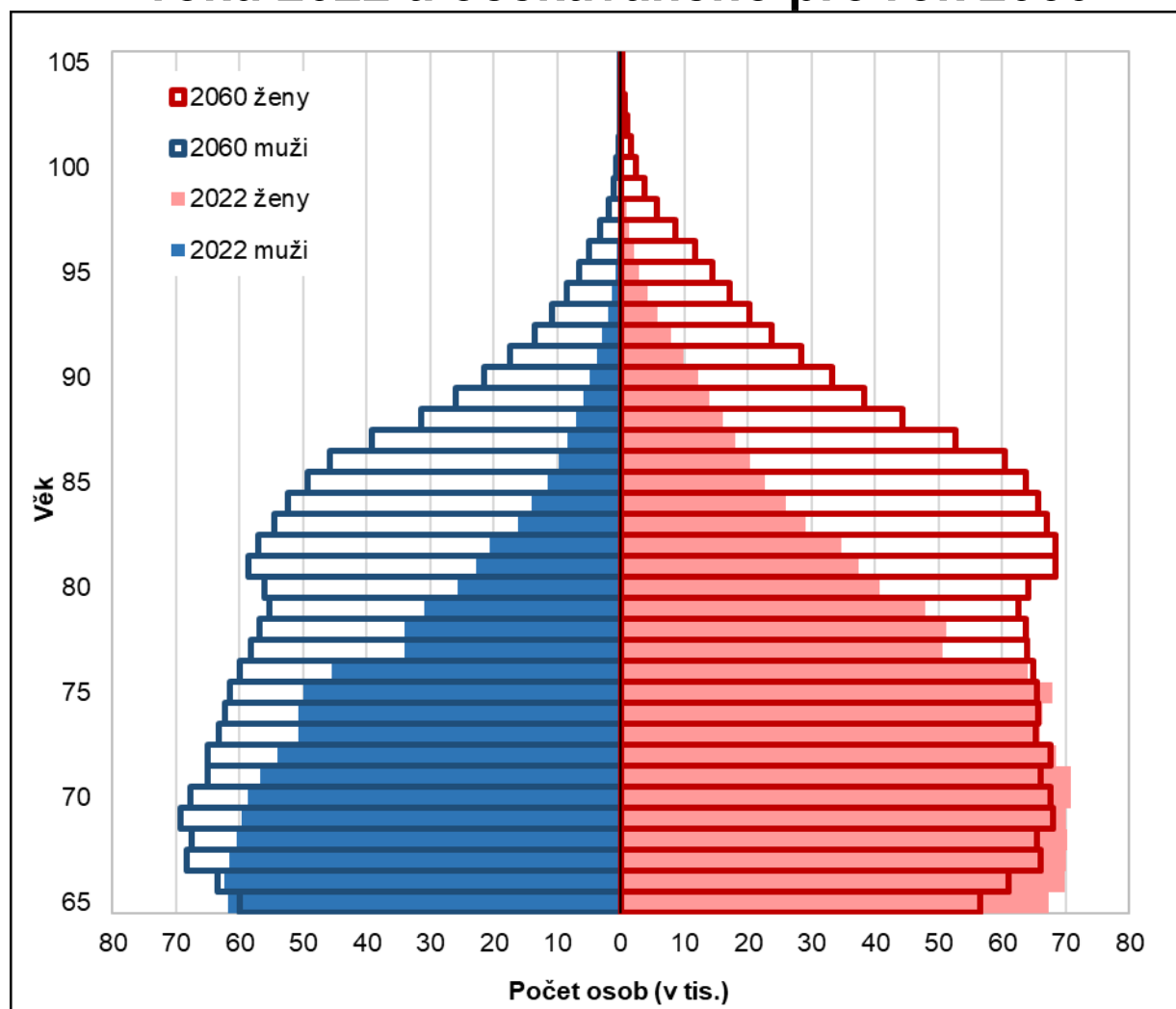
- silné ročníky narozených v 70. l. 20. st. by měly (nejen) v populaci seniorů dominovat ještě v 50. l. 21. st. – narušení dlouhodobé převahy nejmladších seniorů

- přírůstek starších podpořen předpokladem dalšího prodlužování délky života: na konci roku 2050 by mohlo být 85–89letých 2x více než nyní, 95+letých až 5x více

Očekávané složení seniorů podle pohlaví a věku

* podle střední varianty Projekce obyvatelstva (ČSÚ 2023)

Srovnání početního stavu seniorů na konci roku 2022 a očekávaného pro rok 2060

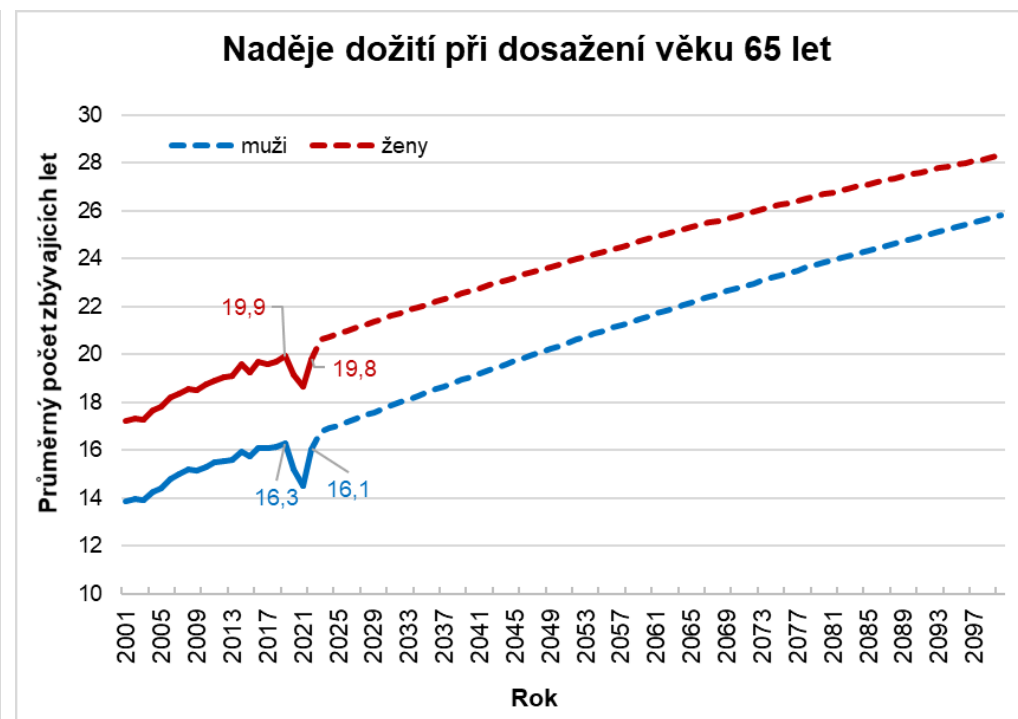
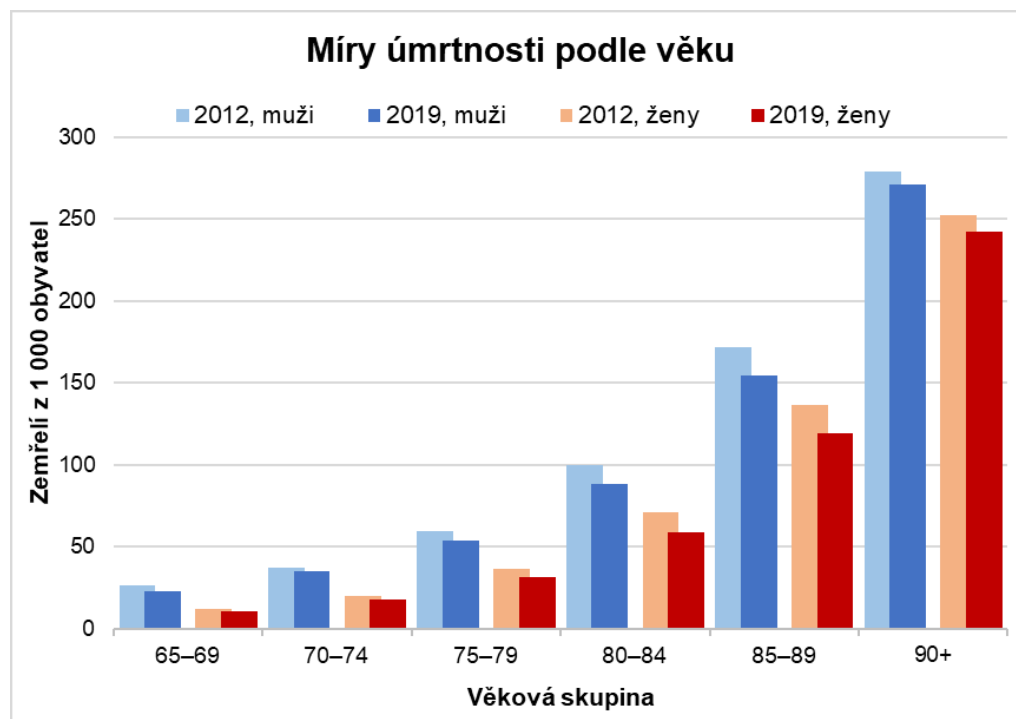

Průměrný věk seniora:
2022 – 74,7 let
2060 – 78,1 let

Zastoupení 80+ letých:
2022 – 21 %
2060 – 41 %

Počet 85+ letých:
2022 – 199 tisíc
2060 – 716 tisíc

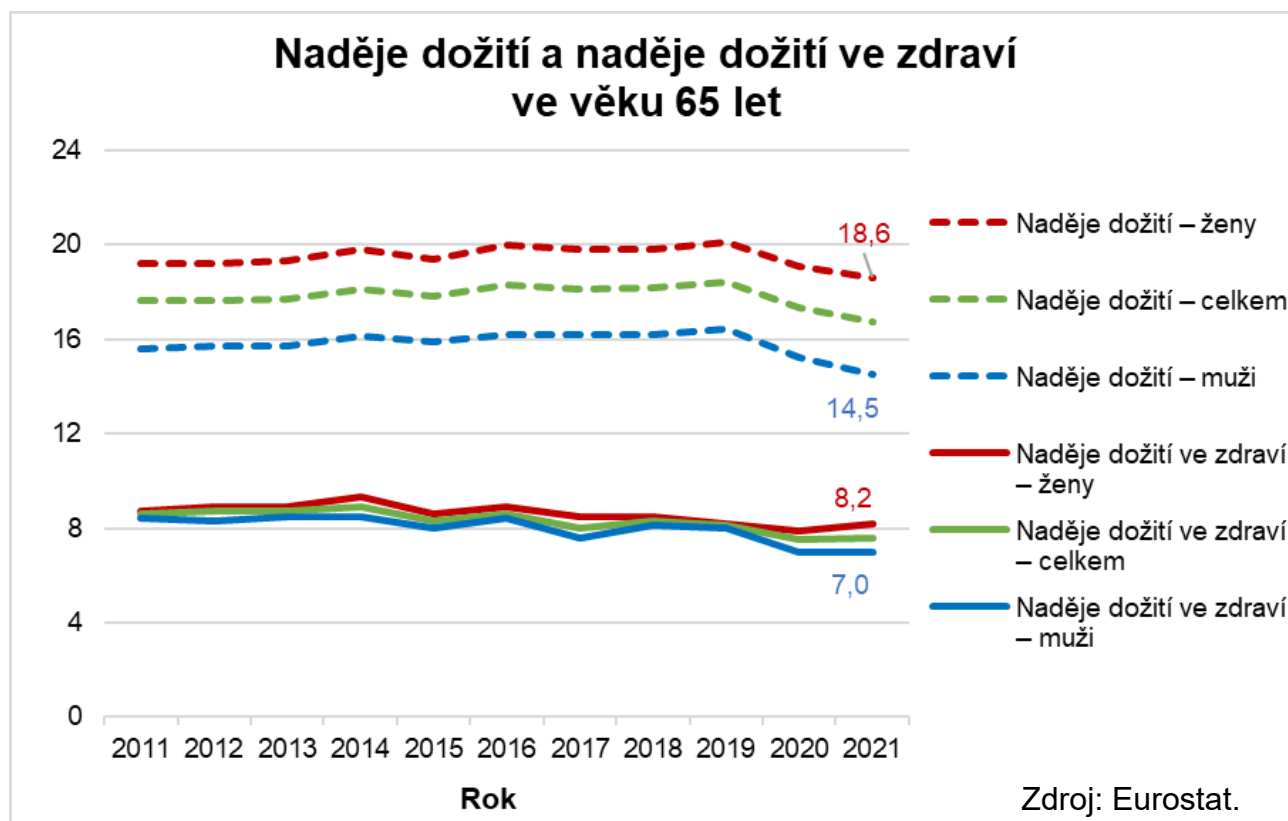
Úmrtnost seniorů

- úmrtnost mužů v každém seniorském věku vyšší než žen
- roky s covidem-19 úmrtnost navýšily na úroveň cca o 10 let zpět
- v budoucnosti se očekává snížení úmrtnosti zejména ve starších věcích
- do poloviny století prodloužení střední délky života 65letých o cca 3–4 roky

Naděje dožití ve věku 65 let ve zdraví

(na základě otázky „Jak celkově hodnotíte svůj zdravotní stav“ z každoročně prováděného šetření Životní podmínky (EU-SILC) = do jisté míry subjektivní)

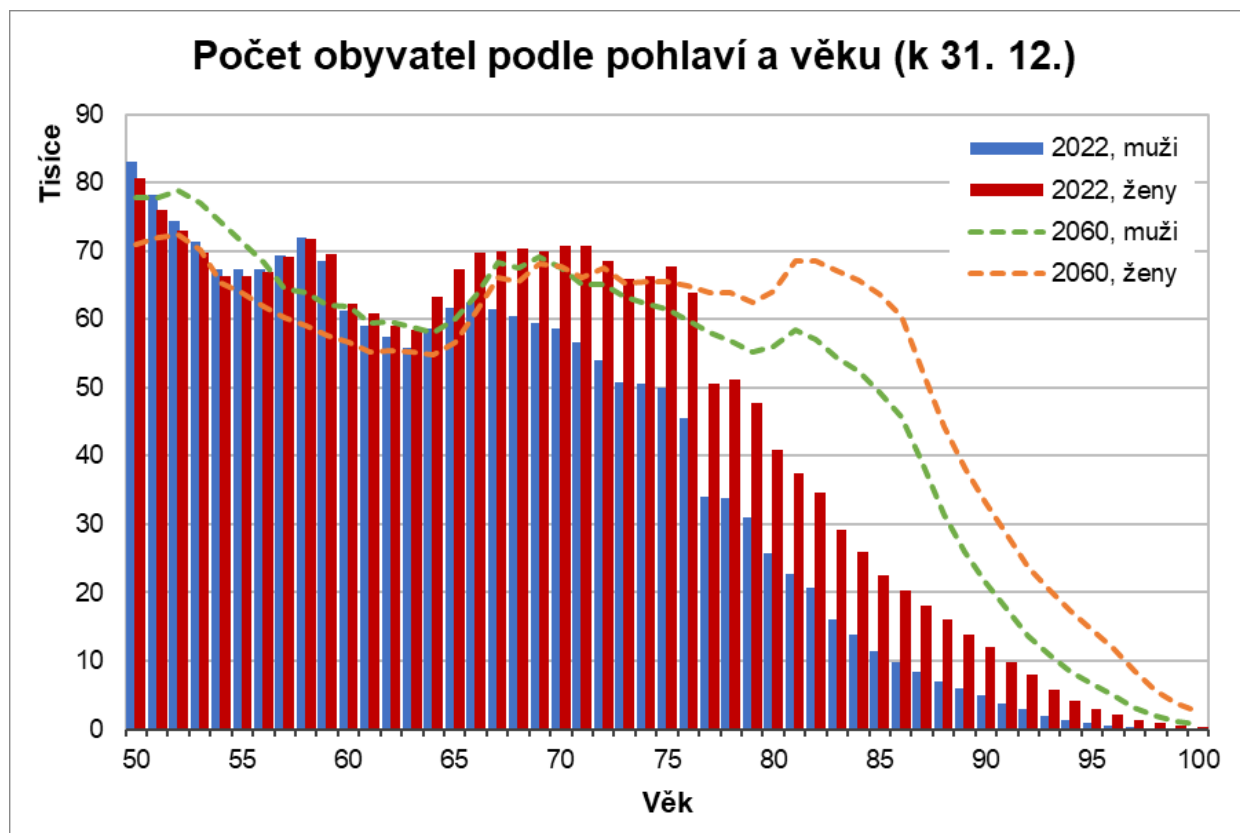
Podíl očekávané průměrné délky života ve věku 65 let prožité ve zdraví:

Rok	Muži	Ženy	Celkem
2011	54 %	45 %	49 %
2013	54 %	46 %	49 %
2015	50 %	44 %	47 %
2017	47 %	43 %	44 %
2019	49 %	41 %	44 %
2020	46 %	41 %	43 %
2021	48 %	44 %	46 %

- podíl očekávaných let strávených ve zdraví nemá rostoucí trend

Převaha žen nad muži se postupně zmírňuje, posouvá se věk, odkdy ženy převažují

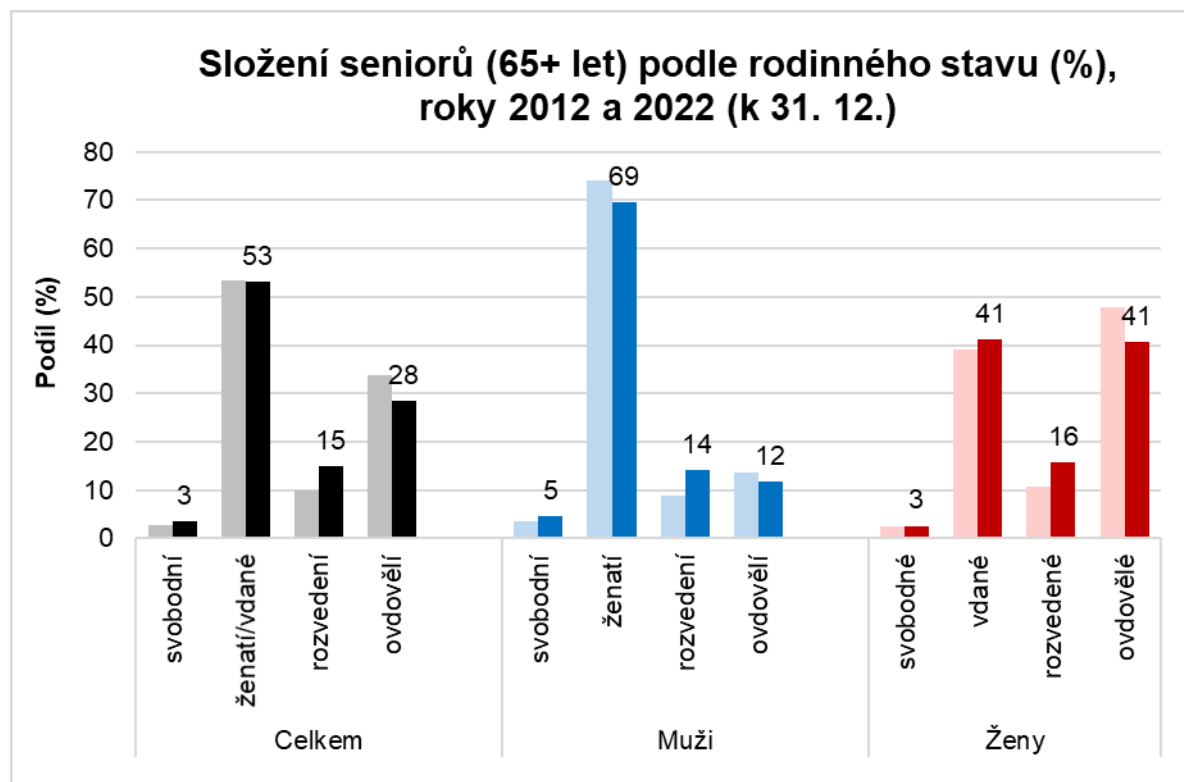
- podíl žen roste s věkem
- věk, odkdy je více žen než mužů, se posouvá: 47 let v roce 2001, 59 let v roce 2022; v roce 2060 očekáváno ve věku 70 let

Podíl žen ve věkových skupinách seniorského věku:

Věková skupina	2001	2022	2060
65–69	56 %	53 %	49 %
70–74	59 %	56 %	51 %
75–79	64 %	59 %	52 %
80–84	68 %	63 %	55 %
85–89	72 %	68 %	58 %
90–94	76 %	73 %	63 %
95+	81 %	80 %	73 %

Valná většina mužů-seniorů žije v manželství, mezi seniorkami jsou stejně početné ženy vdané a ovdovělé

- obecný trend zvyšování podílu svobodných a rozvedených, naopak klesají trend podílu ovdovělých
- u žen rostoucí podíl vdaných (odraz klesající úmrtnosti mužů), u mužů-seniorů podíl ženatých v posledním desetiletí mírně klesl

Senioři se zapisují do všech částí demografické statistiky

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Sňatky – muži	706	790	841	965	1 094	1 106	1 267	1 150	1 318	1 610
Sňatky – ženy	325	345	374	420	486	530	640	545	645	799
Rozvody – muži	631	690	727	725	766	811	893	848	746	788
Rozvody – ženy	339	387	400	368	387	407	454	453	426	410
Narození potomka – otcové	32	38	45	46	62	44	39	47	38	47
Narození potomka – matky	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ovdovění – muži	8 540	8 196	8 870	8 537	9 044	9 342	9 512	10 745	11 820	10 056
Ovdovění – ženy	20 600	20 410	21 521	21 538	22 332	22 920	23 064	27 615	30 332	24 982

Děkuji za pozornost

Michaela Němečková
Oddělení demografické statistiky ČSÚ
michaela.nemeckova@czso.cz